

Siyasetin Kısımları

Hüccet'ül-İslâm İmam-ı Gazali, "*İhya-yı Ulûm*" adlı eserinin birinci cildinde, siyaseti dört kısma ayırmaktadır:

1. Peygamberlerin siyaseti: Dünya ve ahirete taalluk eden ilahi emirlerin tümünü, umum insanlara tebliğ, talim ve tatbik etmektir.

2. Hükümetin siyaseti; memleketin temel unsurları olan ziraat, ticaret, maarif ve sanayi kesiminin millet ve memleket menfaati hesabına tanzim ve koordinasyonudur. Maddi kuvvet, hükümetin elindedir. Hükümet devlet ve milletin mümessili ve vekilidir. Devlet ise, adaletiyle umumun menfaatini himaye eden bir cemiyet-i siyasiyedir. Bir devletin harici siyaseti ise, diğer bir devletle yaptığı ithalat ve ihracat gibi tüm ticari işler ile her devleti ilgilendiren ve cemiyetleri zehirleyen terör ve anarşi gibi durumların bertaraf edilmesi için yapılan işbirliğidir. Burada devletin menfaati ön plandadır. Ayrıca düşmana karşı zamanın icabına göre kuvvet hazırlamak da devletin ve hükümetin vazifesidir. Namus ve izzetimizi, vatan ve milletimizi koruyup muhafaza etmemiz, düşmanın şerrini def etmek ve saldırılarını önlemek için yeteri kadar kuvvet toplamamız aklın gereği ve Allah'ın bir emridir.

Devlet idaresinde bulunan bütün idarecileri içine alan ve mesuliyeti çok ağır olan bu siyaset de iki kısma ayrılır.

a) Zalim İdarecilerin Siyaseti: Milletın haklarına zıt, onların maddi ve manevi haklarını çiğneyen, devletin imkanlarını (çarçur eden ve onları) kendi menfaatları için kullanan, her türlü zulüm, haksızlık, rüşvet ve torpil gibi işlerin döndüğü zulüm siyasetidir.

b) Adil Devlet İdarecilerin Siyaseti: Milletın haklarını zalimlerin elinden kurtaran, zulüm ve fenalıkları defeden, fitne ve fesat ehlini men eden siyaset ve idaredir. Bu siyaset ve idare, adaletin tâ kendisidir. Böyle bir siyaset ve idarede toplum hayatını zehirleyen zulüm, hukuka tecavüz ve haklının hakkını haksıza veren rüşvet ve torpil gibi haksızlıklar olamaz.

3. Vaiz ve nasihlerin siyaseti; Allah'ın emirlerini ve Kur'an'ın hükümlerini tebliğ edip, yasaklarından sakındırmaktır. Kur'an'a göre, mülk Allah'ındır ve hüküm ancak O'nundur. Bu bakımdan Kur'an'ın şu ayetleri anlamlıdır:

“Resûlüm de ki: Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen dilediğine mülkü verirsin, dilediğinden de çeker alırsın.” [1]

“Göklerin ve yerin hükümrânlığı Allah'ındır.” [2]

İslâm, siyasi birliğe çok önem verir ve bu birliği bozacak hareketlere müsâmaha göstermez. Onun için, fitneyi katilden daha kötü görür.

“Fitne (çıkarmak) ise, öldürmekten daha büyük günahdır.”[\[3\]](#)

ayeti bunu açıkça ifade etmektedir. Evet, fitneye sebep olanlar, Allah’ın gazabına müstahak olurlar.

İslâm siyasetinin başarılı olması için, Müslümanlar birlik halinde olmalıdırlar: Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Hepiniz toptan Allah’ın ipine(dinine) sımsıkı sarılın; parçalanıp ayrılmayın.”[\[4\]](#)

Bütün Müslümanlar kardeştir. Bundan dolayı birbirleriyle muhabbet ve kardeşlik içerisinde yaşamalıdırlar.

“Eğer mü’minlerden iki zümre birbirleriyle döğüşürse, hemen aralarını bulup barıştırın. Mü’minler kardeştirler. O halde iki kardeşinizin arasını bulup barıştırın.” [\[5\]](#)

ayeti bunu açıkça emretmektedir.

İslâm siyasi anlayışında, Hazret-i Peygamber’e (s.a.v) vahyedildiği şekilde, ilâhi kânûna itaat emredilir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Ey İmân edenler! Allah’a ve Resûlüne itaat edin. Kendiniz (Kur’an’ı) dinleyip durduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin.”[\[6\]](#)

İslâm siyâset ve idâresi, adâlet temeline dayanır. *“Peygamberliğin ilk esâsı insanlar arasında adâlettin tesisidir.”* diyenler vardır. Haksız hüküm verenlerin Cehennem’de cezalandırılacakları haber verilir.

İslâm siyâset anlayışında, başka inançta olanlara yumuşak ve tatlı bir dil ile nasihat edilir.

“(İnsanları) Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et. Onlarla mücadeleni en güzel yol hangisi ise onunla yap.”[\[7\]](#)

ayeti, bunu açık bir şekilde ifade etmektedir.

İslâm devlet anlayışında asâlet; belli bir aile, ırk, kabile ve millete ait değildir. Asâlet; kişinin karakterinde, hal ve gidişinde asil olması ile mümkündür: Cenab-ı Hak bir ayette mealen şöyle buyurur:

“Ey insanlar! Şüphesiz biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık. Sizi birbirinizle tanışasınız diye milletlere, kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki, sizin Allah nezdinde en şerefliiniz, takvâca en ileride olanınızdır.”[\[8\]](#)

4. Müceddit ve mürşitlerin siyaseti; Kur’an’ın daha ziyade itikat, ibadet, ahlâk ve fazilete bakan cihetlerinin, o asrın anlayış seviyesine uygun olarak isbat ve izahıdır. Bu siyasetin temelinde, kalp ve vicdanın tatmini, ruh ve aklın tenvir ve irşadı esastır.

Ekser mücedditler, vazifelerini ifa ederken, hükümet erkânını, devlet ricalini de dikkate alırlar. Onları fikren murakabe eder, yol gösterir ve yön verirler. Memleketi tehlikeye sürükleyen icraatları olursa, fiilen karışmadan ikaz, izah ve tenbihlerle onlara doğru istikameti gösterirler. Nitekim, İmam-ı Rabbani, İmam-ı Gazalî, Akşemsettin gibi zatlar, devrin idarecilerine rehberlik etmişlerdir.

Her müceddid devrinin şartlarını ve problemlerini dikkate alarak, İslam’ı o asrın fehmine uygun bir şekilde tebliğ ve irşad görevini ifa etmiştir. Bu asırda da her türlü yabancı ideolojilerin ve bozuk ahlak telakkilerinin gençliğimizi istila ettiği ve onları önce sefahete sonra dinsizliğe sevk etmek için dünya çapında gayretler gösterilmektedir. Bu asrımızda da Üstad Bediüzzaman Hazretleri bütün bu tehlikeleri bertaraf etmek için bir tecdid, ilim ve irfan hareketi başlatmıştır. Burada Üstad’ın bu tecdid hareketlerine kısaca temas edeceğiz.

Üstad Bediüzzaman Risale-i Nur adlı eserlerinde Kur’an ve iman hakikatlarını asrın anlayışına uygun metot ve prensiplerle izah ve ispat ettiği gibi, içtimaî ve siyasî bünyeyi de ihmal etmemiştir. Onu, hayatının her devresinde devrin ihtiyacına uygun olarak siyasi hayata yol gösterici, istikamet verici ve tenvir edici olarak

---

görmekteyiz. O, İslâm'a hizmet metodunun bu asırda, fiilen siyasete girmeden, hasbî olarak çalışmak suretiyle olacağına inanmakta, iman hakikatlerini hiçbir dünyevî gaye ve maksat gözetmeksizin, hatta uhrevî makamlara da basamak etmeden, sırf Allah rızası için tebliğ etmenin en sağlam ve en emin yol olduğunu belirtmektedir.

Siyaset alemi hem muvakkattır, hem istikrarsızdır, hem de herkesi aynı derecede alakadar etmemektedir. İman ve Kur'an hakikatları ise, hem ebedîdir, hem daimîdir ve herkes ile alakadardır. Bu kudsî ve yüksek hakikatlar hiçbir zaman geçici siyasi emellere alet ve basamak edilmemelidir.

Bediüzzaman, bir parti kurarak siyaset yolu ile dine hizmet etmenin, bu zamanda çok zor olduğunu ve hem fırtınalı bir asırda siyasetle sağlam hizmet edilemeyeceğini, dahilî ve haricî birçok hâkim cereyan yüzünden müstakil hareket edemeyip bilerek veya bilmeyerek bir cereyana alet olma ihtimali olduğunu ısrarla ifade etmektedirler.

"Her şeyden evvel belirtmek gerekir ki, Bediüzzaman siyasi bir iktidar olma gayreti değil, siyasete sıhhatli bir yön verme gayesi taşımıştır. Çünkü O, yaşadığı devirler bakımından buna ihtiyaç hissetmiştir. Sadece 31 Mart 1909 hadisesinde beraetle neticelenen mahkeme müdafaası bir bütün olarak ele alındığında görülecektir ki, Bediüzzaman en müsait zamanlarda bile pratik yönü yüksek fikirler taşımasına rağmen, iktidar heveslisi bir siyasetin peşinde gitmemiştir. Onun bütün hayatı, her türlü siyasi polemikğin üstüne çıkmayı bilen bir siyaset ahlakı gösterme mücadelesiyle doludur."

*"Bütün siyasi hadiseler karşısında tarafsız, insafli ve hakperest her gözün gördüğü gerçek odur ki; Bediüzzaman Said Nursi, daima dini siyasete alet edenlerin karşısında yer almıştır. Bununla beraber O, siyaseti dinsizliğe alet etmek isteyen ve böylece dine muhalefet eden siyasi istismar düşüncesine de o derece karşı olmuştur. Onun bu siyasi tutumunu siyasi iktidarı elde etmeye yönelmiş bir gaye ile vasıflandırmaya imkan yoktur. Zira O, '**Din adına siyasi hayata ve bilhassa siyasi iktidara müteveccih hareketlere girmediği gibi, talebelerine de böyle bir tavsiyede bulunmamıştır.**' O, siyaseti bu tabirin taşıdığı ilmi gerçekler açısından ele almış ve bu açıdan fikirlerini beyan etmiştir."*[\[9\]](#)

Bediüzzaman, asrımızın en mühim tehlikesinin, "*fen ve felsefeden gelen bir dalaletle kalplerin bozulması ve imanın zedelenmesi*" olduğunu teşhis ve tespit etmiş ve bunun çaresini de şu şekilde göstermiştir:

"Bunun çâre-i yeganesi Nurdur, nur göstermektir ki, kalpler

ıslah olsun, imanlar kurtulsun. Eğer siyasetle hareket edilse, galebe çalınsa, o kafirler münafık derecesine iner. Münafık, kafirden daha fenadır. Demek topuz, böyle bir zamanda kalbi ıslah etmez.”

Demek ki, inkarcı cereyanlar vasıtasıyla bozulan kalpleri ve zedelenen imanları kurtarmanın çaresi *“kalb-i umumi ve efkâr-ı âmme ve vicdan-ı umumiyi Kur’an’ın ve imanın ilaçları ile tedavi etmektir.”* Yoksa, din adına yapılan siyasetçilik ve partizanca faaliyetlerle, bu cereyanlar durdurulamaz ve kalpler ıslah edilemez.

Burada şu noktayı hassasiyetle belirtmek gerekir ki, Bediüzzaman iman hakikatlerini tebliğde taraf tutmamış ve muhatabın şu veya bu kanatta olmasını nazara almamıştır. Ancak vatan ve milletin selamet ve menfaati bahis konusu olduğu durumlarda da tarafsız kalmamıştır.

Bu meseleye ışık tutması cihetiyle Bediüzzaman’ın hizmetinde bulunan muallim Mustafa Sungur’un naklettiği bir hatırayı buraya alıyoruz: Hz Üstad bir sohbeti esnasında:

“Kardeşlerim! Hazret-i Peygamber (a.s.m) Ebu Cehil’in oğlu İkrim’e ile Sıddık-ı Ekber’in oğluna hiçbir fark gözetmeden, nasıl Kur’an hakikatlerini ders vermişse, ben de Hz. Resûlullah’a ittibaen Kendal’ın oğlu ile kardeşim Abdülmecid’in oğlunu iman hakikatlerini ders vermede bir tutarım.” dedi.

Bediüzzaman, inkâr-ı uluhiyet fikrine karşı, dine taraftar olan NATO’yu desteklediği gibi, dahilde de tarafsız kalmayarak Halk Partisi karşısında Demokrat Parti’yi desteklemiştir. Hem 1955 yılında komünizme karşı kurulan ve Türkiye’nin de dahil olduğu Bağdat Paktı’nı tebrik ve tasvib etmiştir.[\[10\]](#)

Bediüzzaman, tecdid ve ıslah hareketinde daima fitri ve tedrici yolu ihtiyar etmiştir. O, cemiyetin islâhında cemiyet ve devletin temel taşı olan ferdin islâhını esas almıştır. Bir toplumun ictimai bünyesi bir piramit gibidir. Bir davanın, bir idealin başarıya ulaşabilmesi, tabana sahip ve hakim olmasıyla mümkündür. O hakimiyetin devam ve bekası da fitri ve semavi hakikatleri bütün millet fertlerin kalbine naksetmekle mümkün olacaktır. Sadece tavana hakim olmak ve iktidara gelmek, Bediüzzaman’a göre geçersiz ve tesirsiz kalacaktır.

Bediüzzaman’ın, din adına siyaset yapmaya müteveccih olmamasının en mühim hikmetlerden biri de, şüphesiz **“sırr-ı ihlastır.”** O, bütün hayatı boyunca ibadetin mayesi ve ruhu hükmünde bulunan **“ihlası”** korumanın ve muhafaza etmenin

---

azami titizliğini göstermiştir.

Dinimizin getirdiği ölçü şudur: İbadetin illeti (sebebi) emr-i ilahidir. Yani ibadet, Allah emrettiği için yapılmalıdır. İbadetin neticesi Rıza-i Hak'tır, yani Allah'ın rızasını kazanmaktır. İbadetin semere ve fevaidi, uhrevidir, ahiret hayatına bakmaktadır. Dünyada ibadetten bir maksat veya bir menfaat gözetmek, dinimizce riyakarlıktır ve şirk-i hafidir. Bu sebeple, Bediüzzaman, feridin manevi hayatında ibadetin ruhu olan ihlasın sarsılmaması için, din adına siyasi hayata girmekten kaçınmayı şiddetle nazara vermektedir. Aksi halde, **“Kur'an'ın elmas gibi hakikatları, propaganda-i siyaset ittihamı ile, kırılacak adi cam parçaları”**[\[11\]](#) derecesine indirilecektir.

Bediüzzaman, *din adına siyasete girenlerin, milletin nazarında ithamdan kurtulamayacaklarını da ısrarla belirtmektedir.*

[\[1\]](#) Âl-i İmran, 3/26.

[\[2\]](#) Âl-i İmran, 3/189.

[\[3\]](#) Bakara, 2/317.

[\[4\]](#) Âl-i İmran, 3/103.

[\[5\]](#) Hucûrat, 49/9-10.

[\[6\]](#) Enfâl, 8/20.

[\[7\]](#) Nahl, 16/ 125.

[\[8\]](#) Hucurat, 49/13.

[\[9\]](#) * Sefa Mürsel, *Devlet Felsefesi*, s, 222.

[\[10\]](#) *Emirdağ Lahikası-II ve N Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla BSN*, s, 338.

[\[11\]](#) *Mektubat*.